

CZECHEMP

**TECHNICKÉ KONOPÍ
V ČESKÉ REPUBLICĚ:
SOUČASNOST A VÝHLED**

HANA GABRIELOVÁ
ONDŘEJ KRÁSNÝ
PETR POLANSKÝ
TOMÁŠ SADÍLEK

Český konopný klastr, z.s.

www.czechemp.cz

OBSAH

1. STRUČNÁ HISTORIE KONOPÍ A TRADIČNÍ ZPŮSOBY JEHO VYUŽITÍ.....	2
1.1. KONOPÍ DO 20. STOLETÍ VČETNĚ VYUŽITÍ.....	2
1.2. 20. STOLETÍ A KONOPNÁ PROHIBICE	2
1.3. 21. STOLETÍ A NOVÉ MOŽNOSTI VYUŽITÍ.....	3
2. KONOPNÁ BIOEKONOMIKA A UDRŽITELNÁ BUDOUCNOST	4
2.1. VZTAH KONOPÍ K CÍLŮM UDRŽITELNÉHO ROZVOJE OSN.....	4
2.2. VZTAH KONOPÍ K EGD	5
3. LEGISLATIVNÍ RÁMEC KONOPNÉHO PRŮMYSLU.....	7
3.1. ÚVOD DO MEZINÁRODNÍHO PRÁVNÍHO RÁMCE.....	7
3.2. VÝVOJ KONOPNÉ LEGISLATIVY V ČR	9
4. BARIÉRY ROZVOJE KONOPNÉHO PRŮMYSLU.....	10
4.1. VÝČET BARIÉR Z POHLEDU KONOPNÉHO PRŮMYSLU	10
4.2. NÁVRHY NA ODSTRANĚNÍ LEGISLATIVNÍCH BARIÉR	12
5. ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ / SUMMARY	15
6. ZDROJE.....	16

1. Stručná historie konopí a tradiční způsoby jeho využití

1.1. Konopí do 20. století včetně využití

Konopí (*Cannabis*) je rod jednoletých dvoudomých větrosnubných bylin z čeledi konopovitých, který se dále rozděluje na 3 poddruhy: *Cannabis sativa*, *Cannabis indica* a *Cannabis ruderalis* a pochází ze severního mírného podnebného pásu. V klimatických podmínkách ČR se seje nejčastěji v dubnu či květnu a během 4 měsíců dorůstá do výše 2-3 metrů za současného hlubokého zakořenění. Konopí se pěstuje v teplejších oblastech na neutrálních až mírně kyselých hlinitých půdách s dostatkem vláhy a dusíku v půdě.

Archeologické nálezy prokazují domestikaci konopí v rané fázi neolitické revoluce na Dálném východě mezi 8. a 6. tisíciletím př. n. l., konopná semena však sloužila člověku jako potravina zřejmě již od paleolitu. Pevná vlákna ze stonku rostliny jsou využívána prvními zemědělci na výrobu tkanin, obuvi a provazů, pazdeří ze stonků později v Číně na první papír. Jako jedna z prvních zemědělských plodin se objevuje též na Blízkém východě a v Evropě.

Během antiky se začíná v Evropě používat pazdeří jako pojivo a izolant ve stavebnictví. Řecký historik Hérodotos v 5. stol. př. n. l. podává první zprávu o používání květů rostliny jako vykuřovadla při náboženských obřadech a v léčitelství. V Evropě se během středověku a novověku konopí využívá především v provaznictví, na výrobu papíru (první evropská konopná papírna ve Španělské Jativě ve 12. století) a stavebnictví, jako potravina a tkanina se drželo na venkově. Mechanické oddělování vláken od pazdeří je stále na manuální bázi prováděno v tzv. tírnách a je častým zdrojem obživy rolníků.

Za kolonizace Jižní Ameriky probíhá jeho kultivace na tomto kontinentu, úspěšná především na území dnešního Chile. Oproti tomu již první zprávy ze Severní Ameriky dokládají pěstování a zpracovávání konopí původními obyvateli, a to opět na výrobu látek, provazů a jako zdroj obživy. Příznivé podmínky pro pěstování konopí na území dnešních Spojených států vedou k vytvoření velkoplantáží a spolu s velkým významem provaznictví pro námořní dopravu zahajují zlatou éru konopí, která trvá až do 19. století. Mezi dodnes známé konopáře se během ní řadí i prezidenti Spojených států George Washington, Thomas Jefferson, Andrew Jackson a další. Kromě tehdy již tradičních metod je konopí od 19. století využíváno v počátcích moderní farmacie. V prvních letech 20. století nic nenasvědčuje tomu, že by zlatá éra konopí měla skončit.

1.2. 20. století a konopná prohibice

Vzhledem k dlouhé historii a širšímu využití, rozšíření pěstování konopí v celém severním mírném podnebném pásu a sklizených objemech plodiny (jen v USA přes 500 tun ročně) působí vývoj po první světové válce nelogicky a neekonomicky. Ve Spojených státech sílí názor, že konopí je masově zneužíváno jako narkotikum, který sice není podložen čísly a fakty, nicméně ve 20. letech jsou již konopný květ a tinktura uznány většinou států unie

jako jed, a později názorový proud získává na svou stranu i prezidenta Franklina Delano Roosevelta a v roce 1937 vede k přijetí tzv. Marihuana Tax Act. Tento zákon zakazuje pěstování konopí na federální úrovni mimo lékařské a průmyslové využití a zavádí zdanění jeho produkce, dovozu i zpracování, a tak v podstatě likviduje rozvinuté průmyslové odvětví. Ve zbytku světa zatím konopí není nijak regulováno. Jeho produkce však klesá vzhledem k nárůstu zájmu o umělá vlákna a lobby petrochemického průmyslu.

Klíčem k pochopení obratu v přístupu ke konopí je skupina lobbistů, kteří aktivně prosazovali jeho kriminalizaci. Zastupovali především Andrewa Mellona, Randolpha Hearsta a rodinu Du Pont, lídry papírenského a textilního průmyslu. Na začátku 20. století byla sestrojena první průmyslová tírna, která výrazně zjednodušila výrobu konopných meziproduktů – vlákna a pazdeří. Ze strany konkurenčního průmyslu tak byla démonizace a následná kriminalizace konopí cestou k odstranění konkurence. Pro ilustraci je nutno uvést, že ve stejné době rostla poptávka po novinovém papíru a bylo vynalezeno první syntetické vlákno – nylon, obojí produkovali v USA právě zmínění průmyslníci.

Ke krátkému návratu ke konopí dochází v USA během 2. světové války, kdy je jako dostupný rychle rostoucí zdroj znovu zpracováváno na armádní textilie a provazy. Po roce 1945 však tlak ze strany USA na celosvětový zákaz pokračuje a roku 1961 je schválena Jednotná úmluva OSN o omamných látkách, která řadí konopný květ a pryskyřici mezi nejtěžší narkotika. Mezi signatáři je i tehdejší největší producent konopí Sovětský svaz, světová produkce konopného vlákna činí 300.000 tun, poté rapidně klesá. Celosvětová konopná prohibice začíná.

Vědecké zkoumání konopí přichází až s jeho kriminalizací. Zatímco seznam zakázaných omamných látek u ostatních na seznamu uvádí přesné chemické složení, u konopí se omezuje na část rostliny. Z doposud v konopí objevených 144 kanabinoidů (např. CBD, THC, CBG, CBC, CBN...) jsou pro své halucinogenní účinky je za potenciálně nejvíce nebezpečné považovány látky ze skupiny tetrahydrokanabinolů (THC). V 80. letech 20. století jsou tak v zájmu využití konopí k průmyslovým účelům vyšlechtěny odrůdy s nízkým obsahem THC, které jsou nadále nazývány technické konopí (hemp). Jedná se o druh *Cannabis sativa*, u něhož obsah THC s vysokou pravděpodobností nepřekročí 0,2%. Záleží však na přírodních podmínkách, zamezení fertilizaci jinou odrůdou a též metodice měření obsažených látek. Nové odrůdy konopí jsou postupně zapsány do Evropské odrůdové knihy povolených odrůd.

Pěstování technického konopí začíná být postupně povolováno. V rámci EHS (EU) od roku 1989, v řadě dalších států v 90. letech 20. stol. a v USA až federálním zákonem v roce 2018. Míra regulace se však v jednotlivých státech značně liší a stále se střetává s vnitrostátním trestním právem a omezeními v mezinárodním obchodu. Od 90. let tak celosvětová produkce konopného vlákna stagnuje kolem 75.000 tun.

1.3. 21. století a nové možnosti využití

V současnosti je největším světovým producentem technického konopí Čína (s více jak 100 000 ha) a poté EU s více jak 45 000 ha (zejména Francie) a jako třetí Kanada s 40 000 ha.

Po roce 2018 mezi producenty vstupují Spojené státy s více jak 30 000 ha. Mezinárodně se obchoduje především vlákno a pazdeří, od roku 2014 roste zájem o extrakty obsažených látek, konopí (včetně technického) je využíváno v medicíně a sílí mezinárodní tlak na přehodnocení Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961.

Nucený celosvětový odklon od fosilních zdrojů a hledání optimálních obnovitelných biologických zdrojů, které nebudou působit devastálně na náš ekosystém a budou se dít maximálně zužitkovat, znamená další výzvu k rozšíření pěstování technického konopí.

Nové technologie rozvinuly tradiční možnosti využití a rozšířily je o možnosti nové. Velká průmyslová tírna s kapacitou 4 t/hod dokáže v jednosměnném provozu zpracovat množství **stonků** konopí odpovídajícím dvojnásobku aktuální roční produkce ČR. 30% objemu stonku tvoří vlákna, která mohou být získávána v různé délce a síle podle účelu dalšího použití. Pazdeří (55% objemu stonku), které dříve bylo spíše odpadní složkou, se zpracovává na izolace a další kompozitní materiály, plnidlo do konopného betonu, papír, podestýlku, bioplasty či pelety na topení. Pouze 15% stonku tak zůstane nevyužito. Po karbonizaci stonku je možno využít vzniklý materiál na baterie a další elektrochemické technologie.

Konopné **semeno** je možné zpracovat, loupáním a pražením a poté přímo konzumovat, nebo lisováním získat konopný olej bohatý na vitamíny A, D, E. Obsahuje omega-6 a omega-3 nenasycené mastné kyseliny v poměrném zastoupení 3:1. Vylisovaný olej se používá v potravinářství, kosmetice, k výrobě mýdel, mazadel a barev. Sušina vzniklá vylisováním oleje ze semen se nadále mele na konopnou mouku, z něhož nejjemnější složka získaná prosíváním se nazývá konopný protein obsahující 50% bílkovin. Další možnost je z konopného semene jako rostlinnou alternativu získat tzv. konopné mléko. Nepotravinářskou kvalitu konopných semen lze využít pro účely krmivářské - rybářství, chov okrasného ptactva či krmné směsi.

Potravinářsky využitelné jsou i **květy**, jejichž výluh se dá konzumovat jako bylinný čaj s obdobným uklidňujícím účinkem jako máta, kopřiva či třezalka.

Zcela samostatnou linkou jsou pak **extrakty** účinných látek (zejména CBD a CBG), užívaných jako doplňky stravy, v kosmetice a stejně tak i v klinickém výzkumu. Tyto látky prokazatelně nemají psychoaktivní účinky a vykazují protizánětlivé, analgetické, protiúzkostné a dokonce protinádorové vlastnosti. Postihnout medicínální využití konopí však není předmětem tohoto dokumentu.

2. Konopná bioekonomika a udržitelná budoucnost

2.1. Vztah konopí k cílům udržitelného rozvoje OSN

V září 2015 přijalo světové společenství na půdě Valného shromáždění Organizace spojených národů tzv. *Agendu 2030*. Její klíčovou součástí je 17 cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals - SDGs) které vstoupily v platnost k 1. lednu 2016 a všechny členské státy OSN je mají naplnit do roku 2030. K Cílům udržitelného rozvoje se zavázala i vláda České republiky, která je převádí jako *Strategický rámec Česká republika*

2030 přijatý vládou v roce 2017. V říjnu 2018 byla schválena Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj v České republice. Cílem Agendy 2030 je docílit udržitelného rozvoje v těchto oblastech:

Lidé – vymýcení chudoby a hladu ve všech jejich formách a rozměrech a umožnění všem lidem na světě, aby naplnili svůj potenciál v důstojnosti, rovnosti a zdravém životním prostředí.

Planeta – ochrana planety před jejím poškozením, včetně udržitelné spotřeby a výroby a čerpání přírodních zdrojů a podnikání urgentních kroků v rámci klimatické změny.

Prosperita – zajištění prosperity a životního naplnění pro všechny, včetně toho, že ekonomický, sociální a technologický rozvoj půjde ruku v ruce s přírodou.

Mír – zajištění mírumilovných, spravedlivých a inkluzivních společností, které jsou oproštěny od strachu a násilí.

Partnerství – vytvoření „globálního partnerství pro udržitelný rozvoj“ založeném na posílené globální solidaritě zaměřené především na potřeby nejchudších a nejvíc ohrožených lidí se zapojením všech zemí, aktérů a lidí.

Na základě zhodnocení významu jednotlivých cílů *Agendy 2030* materiál vybírá ty relevantní pro ČR, mezi které patří zejména přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku a rozvoj obnovitelných a decentralizovaných zdrojů energie, vyrovnaný regionální rozvoj, zlepšení kvality ovzduší či zmírnění genderové nerovnosti, podpora tuzemských malých a středních firem, vytvoření efektivního systému sociálního bydlení, ochrana klimatu a půdy či podpora transferu znalostí mezi veřejným a soukromým sektorem a akademickou sférou. Pro každý cíl stanovuje základní úkoly na domácí i zahraniční úrovni.

Konopí s jeho širokým záběrem má potenciál uplatnění ve většině SDGs a jeho využití by mělo být implementováno jako jedno z konkrétních opatření vedoucích k jejich reálnému naplnění do již vzniklých navazujících vládních dokumentů.

V roce 2019 byl publikován odbornou veřejností dokument **Cannabis and Sustainable Development**, který byl prezentován v březnu 2019 na setkání UNODC ve Vídni a distribuován také na zasedání OSN DSDG v New Yorku v září 2019. Tento dokument vysvětluje, jak může být konopná rostlina při využití jejího plného potenciálu napomoci plnění SDGs.

2.2. Vztah konopí k EGD

V prosinci 2019 představená Zelená dohoda pro Evropu (European Green Deal - EGD) si klade za cíl zajistit uhlíkovou neutralitu EU do roku 2050. K tomuto účelu má sloužit přehodnocení politik členských států a vybudování systému udržitelných opatření. Následuje výčet EGD vytyčených oblastí politiky a možnosti konopného průmyslu napomoci jejich realizaci.

Politika **čisté energie** (EGD 2.1.2.) se zaměřuje na změnu struktury zdrojů energie k obnovitelným a odstoupení od spalování zdrojů fosilních. Nahrazování fosilních paliv při získávání energie konopnými peletami by nevedlo ke kýženému snížení emisí CO₂. Přesto je konopí do této oblasti přínosem, a to vzhledem k výzkumu a vývoji karbonizovaného

konopí v elektrochemických technologiích a konopných kompozitech a alternativách plastů. Stávající větrné, solární a vodní elektrárny, stejně tak jako distribuční soustava a akumulace energie jsou konstrukčně závislé na nerostných zdrojích (zejména plastech a drahých kovech). Jejich postupné nahrazení karbonizovaným konopím a konopnými alternativami plastů, tedy obnovitelnými biologickými zdroji (OBZ), eliminuje další část environmentální zátěže.

Udržitelný průmysl (EGD 2.1.3.) se má transformovat ze stávajícího stavu na základě principů cirkulární ekonomiky, tedy maximální využití zdrojů a opakované užití co nejširšího spektra materiálů včetně odpadů. V uzavřených průmyslových cyklech, ale i ve značné části vnější produkce včetně obalů je možno využít konopné alternativy plastů. Ty sice nejsou všechny biodegradabilní, ale jsou uhlíkově neutrální nebo negativní. Příkladem, že se tak již děje, je nové Porsche 718 Cayman GT4 Clubsport, při jehož výrobě byl využit kompozitní OBZ materiál z konopí a lnu. Konopné pazdeří je díky rychlosti růstu rostliny environmentálně šetrnější vstup pro výrobu papíru než dřevo a výroba textilu z konopného vlákna má podstatně nižší nároky na vodu a pesticidy než z bavlny, navíc může být pěstované narozdíl od bavlny napříč celou EU.

V oblasti **výstavby a renovace** (EGD 2.1.4.) může výrazně snížit uhlíkovou stopu užití konopného betonu a konopných izolací jako uhlíkově neutrálních až negativních stavebních materiálů. Zároveň mohou nahradit ropné produkty při renovacích a zateplování budov. Konopné materiály v budovách mají navíc prokazatelně pozitivní vliv na zdraví jejich obyvatel.

Udržitelná mobilita (EGD 2.1.5.) skýtá možnost výroby konopných biopaliv druhé a třetí generace. Z hlediska snižování emisí CO₂ je však vhodnější využít konopí jako OBZ v jiných oblastech.

Od zemědělce ke spotřebiteli (EGD 2.1.6.) neboli „Farm to Fork“ princip umožňují dobré podmínky pro pěstování konopí v celé EU. Konopné potraviny se tedy mohou vyrábět v bezprostředním okolí pěstování vstupu. Skýtají pro lidské tělo přirozenou formu vysoce hodnotných živin, dají se zpracovat na olej, mouku, semeno, konopné mléko i čaj a jsou tak ideální rostlinnou alternativou k ekologicky více zatěžující produkci masa a obilovin.

Biodiverzita (EGD 2.1.7.) je klíčová pro udržení funkčnosti ekosystému, jehož je člověk součástí. Konopí zabraňuje jejímu úbytku díky nepotřebnosti extenzivního hnojení a užívání pesticidů, na kterých je založené současné průmyslové zemědělství. Květy konopí jsou zároveň zásadním zdrojem potravy včel a čmeláků během léta, kdy velká část ostatních rostlin již odkvetla.

Odstranění znečištění (EGD 2.1.8.) půdy umožňuje silná fyto-remediální vlastnost rostliny konopí. Ta vzhledem k rychlému růstu zároveň buduje hluboký kořenový systém, kterým čerpá z půdy mimo živin i kontaminanty. Zatímco další využití rostliny je kontaminací jejich květů a listů komplikováno, dochází k přirozenému čištění půdy bez nutnosti hlubších zásahů. Výhodou je možnost využít stonky a semena i u kontaminovaných rostlin, neboť se v nich nečistoty neukládají. Dalším příspěvkem konopí k odstraňování znečištění je zachytávání CO₂ v rámci fotosyntézy při růstu.

3. Legislativní rámec konopného průmyslu

3.1. Úvod do mezinárodního právního rámce

Rigidita mezinárodního práva neumožňuje dostatečně reagovat na výzvy 21. století. Stávající regulace konopného květu, pryskyřice a extraktů *Jednotnou úmluvou OSN o omamných látkách z roku 1961* a látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů (THC) *Úmluvou OSN o psychotropních látkách z roku 1971* je jedním z nejmarkantnějších příkladů. Z přímého výkladu úmluv vyplývá, že podle čl. 28 *Jednotné úmluvy* je povolena pouze kultivace rostliny konopí, jež bude dále použita pro výrobu vláken a semen a pro zahradnické účely (tzv. industrial hemp). Konopný květ a konopná pryskyřice jsou stále vedeny v první příloze (včetně extraktů a tinktur) a čtvrté příloze *Jednotné úmluvy* jako nejtěžší narkotikum a zároveň jako jediné zde nejsou specifikovány chemickým vzorcem zakázané látky. Toto zařazení neodpovídá reálnému stavu v členských státech OSN a valná většina z nich více (např. Kanada, Uruguay) či méně (m.j. Česká republika, USA) jedná v nesouladu s úmluvami. To je umožněno díky principu flexibility, odkazujícím na její záměr regulovat takové oblasti manipulace s omamnými látkami, u nichž hrozí např. odklon do nelegálních kanálů. Každý stát čelí různé míře organizovaného zločinu spojeného s nelegální výrobou a distribucí omamných látek. Princip flexibility tedy umožňuje nepřijímat tak tvrdá opatření, jaké vyplývají z konkrétního ustanovení článku *Úmluvy*, pokud by dané opatření bylo vzhledem k situaci nepřiměřené.

Komisi OSN pro narkotika (CND), která je oprávněna obě úmluvy revidovat, byla v roce 2019 Světovou zdravotnickou organizací (WHO) doporučena úprava příloh, a to tak, aby byly nadále zakázány pouze látky ze skupiny tetrahydrokanabinolů (THC), a to v nadlimitním množství (nad 0,2%) mimo léčebné využití a v mírnějším režimu než nejtěžší narkotika. Tedy odstoupit od zákazu částí rostliny a všech ostatních v ní obsažených látek. CND tato úprava nebyla dosud projednána a očekává se tak v březnu 2020. Ani tehdy však změna není jistá. Historickou ironií osudu je, že proti úpravě nejsilněji vystupuje Rusko, před podpisem *Jednotné úmluvy* v roce 1961 největší světový producent konopí. Pokud by k ní však došlo, projeví se okamžitě v právních systémech jak EU, tak ČR, neboť oba na zmíněné úmluvy přímo odkazují.

Právo EU reguluje konopí z hlediska pěstování i zpracování řadou předpisů. *Nařízení č. 1308/70, 619/71, 1164/89 a 1308/2013* společně určila pravidla pro pěstování technického konopí v rámci ES (EU), tedy dovážet pouze určitá osiva a pěstovat pouze registrované odrůdy technického konopí v Evropské odrůdové knize (European Plant Variety Database) za kontroly příslušných dohledových orgánů členských států za předpokladu dodržení limitu THC 0,2% (v roce 1984 to bylo 0,5%, později dvakrát snížen).

Umožnění pěstování technického konopí v roce 1989 Nařízením ES č. 1164/89 mělo vliv na postupnou změnu právních norem v jednotlivých státech Evropy. To je nyní možné ve všech členských státech EU, v některých státech (vč. České republiky) je limit obsahu THC o 0,1% vyšší tj. 0,3%. Největším problémem zůstává standardizace metodik měření obsahu THC a posuzování i lehkých překročení jeho limitu v některých členských státech jako šíření toxikomanie. Itálie zvedla za tímto účelem limit pro farmáře pěstující technické konopí na obsah 0,6% THC obsahu v rostlině. Limit THC stanovený na 0,2% snižuje konkurenceschopnost evropských konopných farmářů vůči australským a švýcarským kde je limit stanoven na 1% THC a vystavuje je často nebezpečí trestního postihu v případě nesplnění limitu.

Limity stanovené pro pěstování konopí od 0,2 - 1% THC se vztahují na odrůdy konopí a jejich pěstování, ne však na konopné produkty na trhu. U zpracování je situace komplikovanější a znamená bariéru pro širší využití konopí zejména v potravinářství a krmivářství, ale též v kosmetice. Aplikace evropského práva je v tomto případě nejednotná nebo minimálně zavádějící. Konopné výrobky uvedené na společný trh EU v jednom členském státě tak mohou být v jiném členském státě zabaveny a penalizovány.

Nařízení ES č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, totiž přímo odkazuje na Jednotnou úmluvu OSN z roku 1961 a vylučuje jí zakázané látky z potravin. Tedy při striktním výkladu současného stavu vše kromě konopného semene. Konkrétní limity pro obsažené látky v potravinách z konopného semene stanoveny nejsou. Postup u potravin sjednocuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA).

Nařízení EU č. 2015/2283 o nových potravinách (Novel Food) zavedlo nutnost registrace konopných výrobků obsahujících kanabinoidy a jejich užití v potravinách a doplňcích stravy, která posunula nemalý segment evropského konopného průmyslu do tzv. šedé zóny, což vede k další nerovnostem v přístupu jednotlivých členských zemí. Proces registrace je významným krokem k umožnění využití kanabinoidů v rostlině při současném zajištění kvality těchto produktů.

Nařízení EU č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích deklaruje jednotnou regulaci v EU a databázi látek užitých v kosmetice (CosIng), ve které je registrováno CBD, nicméně získané jinak než z extraktu, tinktury či pryskyřice. V jednotlivých členských státech tak opět existují značné rozpory ve výkladu. Např. Slovensko od roku 2011 zařadilo CBD zákonem č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach do 2. skupiny omamných a psychotropních látek (stejně jako kokain a metamfetamin) a tento stav i přes snahy o změnu v roce 2019 stále trvá.

3.2. Vývoj konopné legislativy v ČR

Obnovení tradice produkce konopí v České republice umožnil zákon č. 167/1998 Sb. o *návykových látkách*, který ve svém §5 odst. 5 povoluje pěstování, skladování a zpracování rostlin konopí, které mohou obsahovat nejvíce 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, a to pouze konopí k účelům průmyslovým, technickým a zahradnickým. Zároveň v §29 ukládá pěstitelům na ploše nad 100 m² ohlašovací povinnost vůči orgánům celní správy. V původní verzi zákona (do r. 2013) bylo možné využití konopí definováno specifikací v závorce (vlákno a semeno), což podstatně ztěžovalo plné využití potenciálu konopí. Poslední zásadní novelizace zákona o návykových látkách v souvislosti s uzákoněním medicínálního konopí v roce 2013, kdy došlo mj. k odstranění závorky, zajistila pro pěstování a zpracování technického konopí vhodné podmínky. Nicméně na ni nebylo navázáno v prováděcích předpisech, zejména vyhláškách Ministerstva zemědělství o potravinách, kde konopí stále není uvedeno. Ministerstvo zemědělství tak eviduje konopí navzdory šíři možností využití zatím pouze jako technickou plodinu pro výrobu vlákna, nikoli pak jako potravinu či léčivou a aromatickou rostlinu. Nejasná je zároveň situace využívání konopí v kosmetice, kde je přímo aplikovatelné právo EU za dozoru krajských hygienických stanic. Také výroba a nakládání s extrakty z technického konopí u nás spadá do díky Ministerstva zdravotnictví, konkrétně oddělení Inspektorátu omamných a psychotropních látek, které vydává k extrahování konopí a manipulaci s ním povolení na základě §8 a násl. zákona o návykových látkách za souladu s mezinárodním právem. Legislativní úprava medicínálního konopí platná od roku 2013 tvoří na technickém konopí nezávislý systém a není předmětem tohoto dokumentu.

Zákonná úprava technického konopí v České republice je vzhledem k ostatní státní poměrně kvalitní a byla utvářena v dialogu s jeho producenty a zpracovateli. Je založena na základních 3 pilířích, které doporučujeme aplikovat i pro ostatní právní systémy:

- 1) limit obsahu THC v pěstovaném technickém konopí;**
- 2) jasná definice využití sklizeného technického konopí;**
- 3) kompetentní dohledový a dozorový orgán.**

Rezervy tedy skýtají především podzákoné právní normy a proces aplikace práva. Zásadní nedostatek spatřujeme především v přístupu státních orgánů k pěstitelům technického konopí, od obecné neinformovanosti přes administrativní zatěžování, metodiku posuzování obsahu THC v plodině, až po trestněprávní represí.

4. Bariéry rozvoje konopného průmyslu

4.1. Výčet bariér z pohledu konopného průmyslu

Na území České republiky v minulosti funkční dodavatelsko-odběratelský řetězec byl za 50 let útlumu pěstování silně narušen. Od opětovného povolení pěstování technického konopí v roce 1998 do první dekády milénia konopný průmysl rostl, poté prošel v období finanční krize propadem a v nedávných letech se stabilizoval. Vzhledem k rozsahu možností využití plodiny není zcela zmapován, jedná se o řádově desítky zpracovatelských podniků navázaných v různé míře na desítky pěstitelů. V drtivé míře mikro, malých a středních podniků. Část plodiny z osetých hektarů nenachází vzhledem k nedostatku zpracovatelské techniky (především na výrobu vlákna) odbytu v rámci ČR a export/import konopného stonku a jeho produktů neúměrně zatěžuje životní prostředí a zvyšuje náklady průmyslu. Díky ohlašovací povinnosti pěstitelů technického konopí vůči Celní správě ČR existují přesná data o oseté a sklizené ploše i počtu pěstitelů.

Statistika pěstování technického konopí v ČR

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
sklizená plocha (ha)	154,27	1096,9	1606,2	385,57	217,99	210	266,44
počet pěstitelů	24	41	36	34	25	31	35
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
sklizená plocha (ha)	274,19	237,93	206,96	545,1	595,58	443,74	437,03
počet pěstitelů	40	38	48	81	71	69	50

Na jednání 21 zástupců z řad producentů a zpracovatelů plodiny v únoru 2018 byly definovány bariéry rozvoje konopného průmyslu. Mezi zásadní z nich stran technického konopí patří nereflexivní konopných potravin stávající legislativou, nedostatek sklízecí a zpracovatelské techniky a nedostatečná edukace státní správy ve vztahu ke konopné praxi. Jejich odstraňování se stalo hlavní zájmovou prioritou pro první roky fungování CzechHemp. Klastr se zároveň zapojil do České platformy pro bioekonomiku od jejího vzniku v létě 2019.

Pokud jde o **technické bariéry**, stávající stabilní produkce vstupní plodiny tvoří základ zpracovatelského průmyslu. Možnost zužitkovat všechny části rostliny není v rámci ČR vzhledem k nedostatku zpracovatelské infrastruktury plně využívána. Zásadním nedostatkem je absence průmyslové tírny, která umožňuje zpracování stonku rostliny na meziprodukty – vlákno a pazdeří. Většina tuzemské produkce stonků je tak buď exportována, nebo není zpracována vůbec a v lepším případě je zaorána jako organická hmota zpět do půdy. V ČR zpracovávané vlákno a pazdeří je převážně z dovozu. Toto řešení je dlouhodobě neudržitelné, a to jak z ekonomických, tak ekologických ohledů. Konopná semena, listy a květy jsou pak zpracovávány z velké části potravinářským průmyslem či obchodována jako osiva.

Stran **edukace** založené na odborných poznatcích pěstitelů a výsledků výzkumu a vývoje pořádá CzeCHemp odborné semináře, pravidelně informuje o novinkách a trendech průmyslu prostřednictvím svého webu, členského mailingu, tiskových zpráv a vydává i tento dokument. Konopí je stále opředeno řadou negativních i pozitivních mýtů, které značnou měrou poškozují možnosti dalšího rozvoje odvětví. Zásadní vliv na nerušenou stabilní produkci pak má přístup orgánů Celní správy ČR, Policie ČR, státního zastupitelství a soudů. I pěstitelé, kteří plní všechny administrativní povinnosti a pěstují pouze v EU registrované odrůdy, nemohou ovlivnit výši obsahu THC v rostlinách technického konopí vlivem extrémních přírodních podmínek, především suchem či horkem. Rostliny technického konopí nemají potenciál být využity k výrobě omamných a psychotropních látek ani v případě, že obsah THC v rostlině dosahuje 1%. Tento limit je pro pěstování a zpracování technického konopí nastaven např. ve Švýcarsku. Na případné překročení limitu THC 0,3% v rostlinách technického konopí by tak měla být u pěstitelů vzhledem k nedostatku úmyslu a ohrožení společností chráněného zájmu uplatněna trestněprávní exempce.

4.2. Návrhy na odstranění legislativních bariér

Do zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách doporučujeme zavést **toleranci obsahu technologicky neodstranitelných reziduí THC** u zpracovávané části rostliny konopí a ve výrobcích z konopí do výše 1%. V jiných evropských zemích jsou již tyto limity zavedeny a kdnešnímu dni nebyl zaznamenán jediný Rapid Alert ohledně fatální intoxikace kosmetikou nebo doplňkem stravy. Dnes zavedená nulová tolerance látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů ve výrobcích, převážně kosmetických přípravcích a doplňcích stravy má za následek neúměrné náklady pro výrobce takovýchto výrobků, aby dosáhli co nejnižších obsahů těchto látek ve svých výrobcích, kdy tímto snižováním ovšem své výrobky ochuzují o další přínosné látky, které jsou spolu s tetrahydrokanabinoly odseparovány. Navíc, takovýto postup ve výsledku stejně nevede k dosažení dnes platných nulových limitů.

Zákon č. 167/1998 Sb.

(návykové látky)

Ustanovení	Doporučené znění
§2 písm. b)	přípravkem roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující návykovou látku nebo návykovou látku a uvedenou látku kategorie 1 nebo léčivý přípravek podle zákona o léčivech obsahující uvedenou látku kategorie 1, za přípravek podle věty první se nepovažuje kosmetický přípravek, který obsahuje při výrobě technologicky neodstranitelné rezidua látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, a to do 1% obsahu látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů; dále pak doplněk stravy nebo potravinu, který obsahuje při výrobě technologicky neodstranitelné rezidua látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů do 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, a dále jakýkoliv výrobek obsahující do 1% látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů obsažených takovým způsobem, že tyto látky nelze z výrobku zneužít nebo získat snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky.

Následuje seznam potravinových vyhlášek Ministerstva zemědělství ČR s návrhem změn, zařazujících do nich konopné produkty. Tento dokument si klade za cíl faktický a právní stav sjednotit a v rámci doporučení limitů obsažených látek na základě hodnot stanovených Evropskou asociací technického konopí (EIHA) zajistit ochranu zdraví spotřebitelů a vymezit další **využití konopí v potravinářství**.

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 329/1997 Sb.

(škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena)

Ustanovení	Doporučeno doplnit
Příloha č. 7	Konopí
Příloha č. 9	Tabulka 2 přejmenovat na Tabulka 3
Příloha č. 9	Tabulka 2 - Semeno konopí setého (<i>Cannabis sativa</i> L.) Vlhkost nejvýše 9,0 % hmotnosti Příměsi a nečistoty celkem nejvýše 2,0 % hmotnosti z toho: a) obsah kadmia nejvýše 0,8 mg/kg b) obsah arsenu nejvýše 0,1 mg/kg c) obsah rtuti nejvýše 0,012 mg/kg d) obsah olova nejvýše 1,0 mg/kg e) obsah látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nejvýše 100,0 mg/kg

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 330/1997 Sb.

(čaj, káva a kávoviny)

Ustanovení	Doporučeno doplnit
Příloha č. 2	Tabulka 2 řádky 14-27 přečíslovat na 15-28
Příloha č. 2	Tabulka 2 řádek 14 Konopí seté (<i>Cannabis sativa</i> L.) Listy a květy s obsahem látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů do 100,0 mg/kg

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 18/2020 Sb.

(mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta)

Ustanovení	Doporučeno doplnit
Příloha č. 1	Pseudoobiloviny Semeno konopí setého (<i>Cannabis Sativa</i> L.)

Příloha č. 2	Vložit tabulku 11 a přečíslovat tabulky 11-15 na 12-16: Fyzikální a chemické požadavky na semeno konopí setého (Cannabis Sativa L.): Vlhkost mouky se semena konopí setého smí být nejvýše 15,0 %. Mouka ze semena konopí setého nesmí obsahovat látky ze skupiny tetrahydrokanabinolů nad 100,0 mg/kg. Mouka ze semena konopí setého nesmí být chemicky bělena.
--------------	--

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 397/2016 Sb.

(mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jablečné tuky a oleje)

Ustanovení	Doporučeno doplnit
Příloha č. 11	Tabulka 2 - Členění a požadavky na jednodruhové rostlinné tuky a oleje Konopný olej vyrobený ze semen konopí setého (Cannabis sativa L.) s obsahem látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nejvýše 100,0 mg/kg

Z hlediska trestního práva podporujeme vydání jednotné **metodiky posuzování obsahu THC** v rostlině platné pro Celní správu i orgány činné v trestním řízení, založené na měření váhy tetrahydrokanabinolů oproti váze zbytku rostliny. Tedy rostlina je tak potentní, kolik z hmotnosti celé rostliny tvoří tetrahydrokanabinoly. Nejvíce tetrahydrokanabinolů se nachází právě v květu a nejméně ve stonku rostliny, ale stonk je řádově hmotnější než květ, takže zásadně zvyšuje množství, ze kterého se stanovují obsahy hledaných látek. Pokud se měření vztahuje pouze na nejpotentnější část rostliny, což znamená samičí květ, je pěstování technického konopí značně zkomplikováno. Např. obsahuje-li rostlina 0,3% tetrahydrokanabinolů v květu, je hluboko po 0,1% obsahu tetrahydrokanabinolů, neboť hmotnost bohatého květu je zanedbatelná v porovnání s hmotností chudého, ale hmotného stonku. Toto měření přesně odpovídá zákonu č. 167/1998 Sb., který výslovně uvádí výraz „rostlina konopí“. Zároveň apelujeme při posuzování trestnosti na míru ohrožení společnosti chráněného zájmu zamezení šíření toxikomanie v případech, kdy je řádně nahlášena a pěstována v EU registrovaná odrůda konopí za účelem zákonem povoleným.

5. Závěrečné shrnutí / Summary

Konopí se po letech prohibice díky vyšlechtění technických odrůd se sníženým obsahem THC, jeho multifunkčnímu využití a snaze o podporu obnovitelných biologických zdrojů vrací mezi průmyslové komodity. V souvislosti s tím dochází ke změně regulace na úrovni mezinárodní, EU i jednotlivých států tak, aby byly odstraňovány bariéry rozvoje konopného průmyslu. CzechHemp provedl analýzu stávající právní úpravy a navrhuje:

- a) zavést toleranci obsahu technologicky neodstranitelných reziduí THC u zpracovávané části rostliny konopí a ve výrobcích z konopí;
- b) doplnit jednotlivé konopné produkty do potravinových vyhlášek Ministerstva zemědělství za současného zajištění ochrany zdraví spotřebitelů; a
- c) vydat jednotnou metodiku posuzování obsahu THC v rostlině.

To vše za účelem lepších podmínek pěstování a zpracování technického konopí v České republice.

After many years of prohibition, hemp returns to industrial commodities thanks to the cultivation of THC-reduced technical hemp varieties, its multifunctional use and efforts to find renewable biological resources. In connection with this trend, there is a change in regulation at international, EU and national levels aiming to remove barriers to the development of the hemp industry. CzechHemp analyzed the existing legislation and proposes to:

- (a) introduce a tolerance on the non-technologically removable THC residues in the processed part of the hemp plant and in the hemp products;
- (b) list hemp products in the Decrees of the Ministry of Agriculture regarding food, while ensuring consumer health protection; and
- (c) issue of an uniform methodology for assessing the THC content of the hemp plant.

All above to ensure better conditions for technical hemp cultivation and processing in the Czech Republic.

6. Zdroje

Cíle udržitelného rozvoje OSN

<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

<https://www.cr2030.cz/strategie/>

https://www.mzp.cz/cz/agenda_2030

<https://faaat.net/cannabisdg>

European Green Deal

https://ec.europa.eu/info/publications/communication-european-green-deal_en

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

Mezinárodní právo

https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf

https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf

https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/session/63_Session_2020/session-63-of-the-commission-on-narcotic-drugs.html

Právo EU

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1308&from=cs>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002R0178&from=CS>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R2283&from=CS>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R1223&from=CS>

https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/plant_variety_catalogues_databases/search/public/index.cfm

https://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/authorisations/union-list-novel-foods_en

https://ec.europa.eu/growth/sectors/cosmetics/cosing_en

Česká republika

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-329>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-330>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-333>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-397>

<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/spolecne-zemedelske-politiky-a-zvlastnich-kompetenci/Stranky/mak-sety-a-konopi.aspx>

<https://incien.org/>

<https://bioeconomy.czu.cz/cs/>

<http://nca.cz/>

<https://www.czechemp.cz/>